

פירות נוי

פנינים יקרים מתורת רבינו הגדול הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "משך חכמה" על התורה

שבת ראש השנה תשפ"ז

מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' א תשפ"ז טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@ybdaskal.com כל הזכויות שמורות ©

להורדת כל המשך חכמה עם בינת החכמה חנים לחץ כאן

ביאור מופלא על עניני חשבון הנפש

א. [לז] (ישעיהו נה, ז) "יַעֲזֹב רָשָׁע דְּרָכּוֹ וְאִישׁ אֶן מַחֲשַׁבְתּוֹ וְיָשֵׁב אֶל ה' וִירְחַמְהוּ וְאֵל אֱלֹהֵינוּ כִּי יִרְבֶּה לְסִלּוֹחַ" ע"כ. ויש לדקדק: א. מדוע על רשע כתוב שיעזוב דרכו, ועל איש און מחשבות. ב. מה הבדל בין רשע ואיש און שמחלק ביניהם.

ב. ונראה, בהקדים ביאור מה שתיקנו חז"ל להתפלל בברכת זכרונות "מי לא נפקד ביום הזה כו' מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש". דיש לדקדק: א. מדוע פתח בלשון אדם ומסיים בלשון איש. ב. מה הכונה תחבולותיו. ג. מה הכונה מעללי איש.

ג. אבל הביאור בזה, דכל אדם נולד בטבעו עם טבע של היצר לקנאה תאוה וכבוד. והנה האדם אינו נענש על טבעו שנברא עמו, אבל הוא נענש על זה שלא לחם כנגד יצרו לשלוט עליהם, וכיון שלא נלחם בהם הוא עשה על ידיהם הרבה עבירות וחטאים. וזה הפירוש מחשבות אדם, היינו המחשבות שנולד האדם עמהם, יענש על זה שעשה מהם חבילות חבילות של עבירות, וזה הכונה מחשבות אדם ותחבולותיו, מלשון חבילות, שנענש על שלא שלט על מחשבותיו ועשה מהם חבילות חבילות עבירות.

ד. אבל יש תאות וכדו' שלא נולד עמהם בטבעו, אבל הוא גרם לעצמו זאת, כגון שהלך לתיאטריות [או שראה מראות שמשחיתים את הנפש], בזה הוא הוליד לעצמו תאוות שלא נולד עמהם, ואז נענש גם על עצם התאוה שהכניס בקרבו, שלא היה לו בטבעו עם יוולדו. וזה הפירוש "יצרי מעללי איש", פירוש היצר שהאיש הביא על עצמו, לכן אומרים איש ולא אדם, ד"אדם" הוא מה שהוא בטבעו, ו"איש", מה שנעשה על ידו, ולכן אומרים מעללי איש.

ה. ועל פי זה יבואר היטב כונת הכתוב בישעיהו, ד"יעזוב רשע דרכו", הם המעשים שנולדו לו בטבעו, שנולד בהם ולא נלחם בהם, ועשה מהם חבילות, לכן לא נענש על המחשבה, אלא על "דרכו", ונקרא רשע, כי לא נלחם ביצרו, אבל נענש רק על "דרכו", אבל איש און, הוא על התאוות שהכניס לעצמו, שלא נולדו עמו, ואז נענש גם על המחשבות הללו, ולכן נקרא איש, כמבואר לעיל. וזה הפירוש יעזוב רשע את המעשים, דרכו. ואיש און, נקרא זה שהביא על עצמו תאוה וכו' מחמת שראה דברים שהשחיתו את נפשו, אז נענש גם על מחשבותיו. והוא ממש כפתור ופרח. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

ו. תמצית דבריו: האדם לא נענש על שבטבעו נולד עם קנאה תאוה וכבוד, אבל נענש על ב' דברים: א. אם עשה מעשים רעים מחמת טבע זה, ולא נלחם ביצרו. ב. אם הוסיף לעצמו קנאה תאוה וכבוד, מחמת שהביא את עצמו לראות דברים מושחתים המשחיתים את הנפש. וזה הפירוש יעזוב רשע דרכו, היינו א', שעשה דברים רעים מחמת טבעו, לכן כתוב דרכו ולא מחשבות. ב' ואיש און, זה שהוסיף לעצמו השחתת הנפש על ידי ראיית דברים פסולים, נענש גם על המחשבות.